

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

Література

1. History Computer Staff. IBM: повний посібник – історія, продукти, заснування тощо. URL: <https://history-computer.com>
2. James W. Cortada, IBM: The Rise and Fall and Reinvention of a Global Icon (History of Computing), 2019. 752с.
3. Історія бренду IBM. URL: <https://dovidnyk.info>
4. Про IBM. URL: <https://www.ibm.com>
5. Швидко та екологічно. У IBM створили таємничий акумулятор нового типу. URL: <https://techno.nv.ua>

В. Якимів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

УКРАЇНКА ІРИНА ПАП – ЖІНКА-ФОТОГРАФ ЗІ СВІТОВИМ ІМЕНЕМ

V. Yakymiv

UKRAINIAN IRYNA PAP – WOMAN PHOTOGRAPHER WITH A WORLD NAME

Ірина Пап – одна з найзнаменитіших жінок-фотографів світу, яка зуміла зрушити з мертвої точки граніт фотографічної науки в радянську добу і за версією німецького довідника з історії фотографії увійшла у двадцятку найкращих жінок-фоторепортерок світу. Нині її унікальні фото доцільно використовувати для створення підручників з історії України. Не зважаючи на ідеологічні обмеження того часу, Ірині Пап вдалося зберегти правдивість у своїх знімках.

Народилася фоторепортерка Фрейда Йосипівна Пап (справжнє ім'я) у 1917 році в Одесі у сім'ї «медійників», батько Ірини був поліграфістом у Вільнюсі. Дитинство її минуло у Києві. Після закінчення щойно створеного Українського інституту кінематографії у 1941 році, війна повела батька та його родину по всьому Радянському Союзу – від Куйбишева (Самара) до Ужгорода. Молода спеціалістка працювала в московській студії кінохроніки. В Київ повернулася одразу після війни, у 1944 році [1]. Під час однієї з поїздок до Ужгорода Ірина познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком – також відомим фотографом Борисом Градовим (1908-1988), який був одним з піонерів аерофотозйомки в радянський період [2]. Вони працювали в редакціях газет, що були розміщені в одному дворі. Вона – в «Радянському Закарпатті», а він – у «Молоді Закарпаття». Після переїзду з чоловіком до Києва, у 1956 році Ірина очолила київський кореспондентський пункт престижної того часу газети «Ізвестія», а з 1971 року – Інститут журналістської майстерності при Союзі журналістів України [1].

Робота Ірини в «Ізвестіях» (1956-1971) збігалася з «хрущовською відлигою» – періодом інфраструктурного будівництва, помітних економічних змін, зрушень у космічній галузі та часткового ослаблення ідеологічної напруженості. Її знімки чудово зафіксували тогочасну епоху – виразно, але без надмірного глянцю. Ірині Пап належить перше фото Хрещатику після реконструкції, виконане з висоти пташиного польоту. В радянські часи жінка-фотограф в небі – явище неможливе. Але їй це вдалося. Ще один випадок – Ірина «знайшла чудовий ракурс» і без дозволу залізла в кабінку ядерного реактора [2]. Тоді була створена фотографія людей у білих халатах під назвою «Дозиметристи». За словами Алли – доньки Ірини, – коли у листопаді 1960 року запускали київське метро, фоторепортерка цілий день була під землею, каталася на дрезині, знімала... Але все було «не те». В останній момент сфотографувала робітників у брудному одязі, які піднімалися нагору, а на зустрічному ескалаторі спускалися працівники метрополітену в новеньких уніформах. Цей кадр і пішов у газету. 1961 року було задокументовано «радісні» обличчя будівничих

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

Чорнобильської АЕС. Уже в 1964 році Ірина Пап входить в двадцятку найкращих жінок-фоторепортерів світу за версією німецького довідника з історії фотографії [1].

Ірина Пап також відома як обдарований педагог, яка на початку 1970-х відкрила професійну школу журналістики при Союзі журналістів України. Це взагалі чи не перша професійна фотошкола в УРСР, адже в ті часи фотографічна освіта була відсутня як така. Фотографів готували хіба що професійно-технічні училища на дуже елементарному рівні. Ірина ж взялася за справу серйозно. Там проводились лекції та майстер-класи знаменитих фотографів, а також повноцінні портфоліо-рев'ю. Інститут не був офіційним освітнім закладом, але випустив чимало професіоналів. Серед них – Віктор Марущенко, Валерій Керекеш, Сергій Пожарський та інші [2]. Ірині Пап вдалося виростити високі професійні стандарти та, в результаті, виховати нове покоління українських фотографів.

На жаль, оцифрованих знімків Ірини Пап дуже мало – навряд чи навіть тисячна доля її доробку доступна сучасним глядачам. Вона не випускала фотокниг, які можна було би відсканувати – її знімки публікувалися переважно в газетах, а негативи, згідно правил, залишалися в редакціях. Знайти їх зараз дуже проблематично.

Однак частину негативів чудом вдалося зберегти. Фотограф Валерій Милосердов знайшов коробку з архівом буквально в купі будівельного сміття, коли у 1991 році влаштувався в редакцію газети «Ізвестія». Коли його провели у напівзакінчену фотолaboratorію, де колись працювала відома фоторепортерка, він знайшов коробку з акуратно складеними підписаними негативами Ірини Пап [2]. Схоже, що всі ці знімки були відібрані Іриною суто «для себе», свого роду особиста колекція. У них – історія радянської України. На основі цього архіву було організувано чимало ретроспективних виставок. Валерій Милосердов і онука фотографки Христина Кармінська продовжують регулярно викладати унікальні знімки на фейсбук-сторінці. Зараз відскановано близько тисячі зображень. У 2020 році Ірина Пап увійшла до числа 300 авторів у книзі «Світова історія жінок-фотографів» (*Une histoire mondiale des femmes photographes*) [3].

Працюючи фотокореспонденткою популярної тогочасної газети, Ірина Пап фотографувала безліч відомих осіб того часу – політиків, науковців, спортсменів. Її фото зафіксували економіку та побут 1950-1960-х років: будівництво київського метро і Чорнобильської АЕС, як «виростали» «хрущовки» та з'явилися перші «Запорожці»... Зрозуміло, що така робота передбачала багато ідеологічних обмежень, але попри все, Ірині вдалося зберегти правдивість у своїх знімках. Ця мініатюрна жінка тягнула на своїх плечах не тільки кілограми фототехніки, а й фактично всю фотографічну освіту радянської України. Її об'єктив чудово вхопив дух часу, а з її школи вийшли десятки визначних українських фотографів.

Література

1. Ірина Пап – одна з найвідоміших жінок-фотографів світу. URL: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/9651>
2. Сімчук О. Ірина Пап – найвідоміша жінка-фотограф УРСР. URL: <https://amnesia.in.ua/iryna-pap>
3. Ірина Пап. URL: <https://56store.com.ua/catalog/irina%20-pap>

В. Яцишин

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВНЕСОК ЙОСИПА ТИМЧЕНКА У РОЗВИТОК КІНЕМАТОГРАФУ

V. Yatsyshyn

IOSIP TYMCHENKO'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF CINEMATOGRAPHY